

1-2- تعریف ضایعات

ضایعات به واحدهایی اطلاق می شود که شرایط استاندارد تولید را نداشته و از عملیات تولید کنار گذاشته و یا به ارزش قراضه به فروش می رسند و در اثر عواملی مانند ناپایی مواد خام نامرغوبی یا عدم مهارت کارگران ایجاد می شود.

2-2- طبقه بندی ضایعات

* ضایعات عادی الف: ضایعات عادی غیر قابل فروش
ب: ضایعات عادی قابل فروش

* ضایعات غیر عادی الف: ضایعات غیر عادی و غیر قابل فروش

ب: ضایعات غیر عادی و قابل فروش

2-1-2 ضایعات عادی

ضایعاتی هستند که در وضعیت مطلوب تولید ایجاد شده و قابل کنترل نمی باشند و دارای این ویژگی هستند که غیر قابل اجتنابند و در فرآیند تولید بطور معمول اتفاق می افتد (قابل پیش بینی هستند و غیر قابل پیشگیری اند)

الف: ضایعات عادی غیر قابل فروش

ضایعاتی هستند که با توجه به وضعیت یکسان تکمیل آنها و ظاهر شدن در جدول معادل آحاد تکمیل شده هزینه آنها طبق توضیحات صفحات بعدی تسهیم می گردد

ب: ضایعات عادی قابل فروش

ضایعاتی هستند که هزینه آنها صرف بازیافت هزینه های مرحله یا یکی از هزینه های مرحله می شود.

2-2-2 ضایعات غیر عادی

ضایعاتی هستند که انتظار می رود در شرایط مطلوب تولید بوجود آیند و قابل کنترل می باشند، لذا در اثر سهل انگاری و برنامه ریزی نامطلوب ایجاد می شوند (غیر قابل پیش بینی و قابل پیشگیری اند) ضایعات غیر عادی گذشته از آنکه بصورت یکنواخت یا در مقاطع خاصی شماسایی گذرند هزینه تولید آنها بر اساس جدول معادل آحاد تکمیل شده محاسبه و به حساب ضایعات غیر عادی بدهکار و به حساب مرحله وقوع بستانکار می شود (همیشه بر اساس معادل و درصد تکمیل در جدول گزارش هزینه تولید منظور می شود)

الف: ضایعات غیر عادی غیر قابل فروش

ضایعات غیر عادی در صورتی که غیر قابل فروش باشند در پایان دوره مالی مانده حساب آنها در صورت سود و زیان تحت عنوان سایر هزینه ها گزارش می شوند.

ب: ضایعات غیر عادی قابل فروش

ضایعات غیر عادی چنانچه قابل فروش باشند بهای فروش آنها باعث کاهش زیان حاصل از ضایعات غیر عادی می شود.

ثبت ضایعات غیر عادی زمان قوع ضایعات غیر عادی **

حساب مرحله وقوع **

ثبت ضایعات غیر عادی زمان فروش نقد وپانک **

ثبت بستن ضایعات غیر عادی در پایان دوره مالی حساب سود و زیان **

ضایعات غیر عادی **

3-2 هزینه یابی ضایعات عادی

ضایعات عادی از نقطه نظر حسابداری به مثابه یکی از هزینه های تولیدی قلمداد گردیده و مانند هزینه های تولیدی (مواد و تبدیل) به واحدهای سالم تخصیص می یابد.

3-1-2- چنانچه ضایعات عادی بطور یکنواخت به وجود آیند و نتوان مقطع خاصی برای بروز آن معین نمود.

در این حالت هزینه آن به وسیله واحدهای تکمیل شده و انتقال یافته آن مرحله و کالای در جریان ساخت پایان دوره در آن مرحله جذب می گردد. یعنی ضایعات عادی از نظر محاسباتی افشای می گردند و در جدول معادل آحاد تکمیلی آورده نمی شوند و هزینه مربوط به آنها خود بخود به کالای تکمیل شده و کالای در جریان ساخت پایان دوره سریشکن می گردد.

3-2-2- اگر ضایعات عادی در موضوعیت 100% تکمیل شناسایی شوند

در این حالت برای ضایعات معادل آحاد تکمیل شده در نظر گرفته می وشد تمام هزینه آنها به کالای تکمیل شده منظور خواهد شد عبارت دیگر ضایعات عادی از نظر مقداری در جدول معادل آحاد تکمیل شده آورده می شوند و بهای آنها نیز محاسبه می شود اما هزینه آنها فقط باعث افزایش هزینه های کالای تکمیل شده می گردد و سهمی از آن به کالای در جریان ساخت پایان دوره تعلق نمی گیرد، زیرا کالای در جریان ساخت آخر دوره به مرحله بروز ضایعات نرسیده است (ضایعات عادی که در پایان فرایند تولید بوجود آیند تمام هزینه آنها فقط به کالای تکمیل شده و انتقالی منظور می گردد)

3-3-2- چنانچه نقطه بازرسی ضایعات عادی قبل از درجه تکمیل کالای در جریان ساخت پایان دوره باشد (کالای در جریان ساخت پایان دوره از مقطع بروز ضایعات عادی گذشته باشد) در این حالت بستگی به ضایعات غیر عادی دارد:

الف: اگر ضایعات عادی قبل از ضایعات غیر عادی رخ داده باشد. در این حالت ضایعات عادی در معادل آحاد تکمیلی آورده نمی شود و هزینه یابی نیز نمی شود و هزینه آن خودبخود به تولید تخصیص داده می شود.

ب: اگر ضایعات عادی بعد از ضایعات غیر عادی رخ داده باشد:

در این حالت برای ضایعات عادی معادل آحاد تکمیل شد در نظر گرفته می شود و براساس معادل آحاد تکمیل شده بهای تمام شده آنها محاسبه و هزینه ضایعات عادی بین محصولات تکمیل شده و انتقال یافته و کالای در جریان ساخت پایان دوره تسهیم می گردد (یعنی ضایعات عادی از نظر مقداری در جدول معادل آحاد تکمیل شده آورده می وشد قیمت تمام شده آنها نیز از هر نظر محاسبه می گردد)

ج: اگر ضایعات غیر عادی نداشته باشیم، در اینجا نیز همانند حالت الف عمل می کنیم

3-4-2- چنانچه نقطه بازرسی ضایعات عادی بعد از درجه تکمیل کالای در جریان ساخت پایان دوره باشد (کالای در جریان ساخت پایان دوره به مقطع بروز ضایعات عادی نرسیده باشد)

در این حالت ضایعات عادی از نظر مقداری در جدول معادل آحاد تکمیل شده آورده می شوند و هزینه آنها فقط به کالای تکمیل شده منتقل گردیده زیرا کالای در جریان ساخت پایان هر دوره هنوز به مقطع حدوث ضایعات عادی نرسیده اند و هزینه ضایعات عادی به آنها تخصیص نمی یابد.

3-5-2- ضایعات عادی قابل فروش

چنانچه ضایعات عادی قابل فروش باشند بهای فروش آنها می تواند صرف کاهش هزینه های مرحله وقوع گردد اینکه بهای فروش ضایعات عادی صرف کاهش کدامیک از هزینه های مرحله وقوع گردد بستگی به نظر مدیریت دارد و می تواند صرف کاهش هزینه های انتقالی مرحله، هزینه مواد مرحله و یا هزینه تبدیل مرحله گردد و به صورت زیر در دفاتر ثبت می گردد.

نقد وپانک **

حساب مرحله وقوع **

2-4- هزینه یابی ضایعات غیر عادی

ضایعات غیر عادی چه بصورت یکنواخت و یا چه در مقطع خاصی شناسایی گردند و چه قابل فروش باشند یا نباشند از لحاظ مقداری در جدول معادل آحاد تکمیل شده آورده می شوند و مانند کالای در جریان ساخت پایان دوره هزینه های مربوط به آنها جداگانه محاسبه و بابت آن حساب ضایعات غیر عادی بدهکار و حساب مرحله قوع بستانکار می شود.

نکته: برای هزینه یابی دقیق واحدهای تکمیل شده و انتقال یافته و واحدهای در جریان ساخت باید اطلاعات زیر در دست باشد.

- 1- جریان گردش محصول در مراحل مختلف تولید چگونه می باشد؟
 - 2- مواد اولیه در کدام مرحله و در چه مقطعی از تکمیل به محصولات اضافه می گردد؟
 - 3- آیا دستمزد و سربار (هزینه های تبدیل) بطور یکنواخت در فرایند تولید به حساب منظور می گردند؟
 - 4- درجه تکمیل موجودی های ابتدا و پایان دوره مشخص گردد.
 - 5- بروز ضایعات بصورت یکنواخت و یا در مقاطع خاصی از فرایند تولید به وجود می آید ؟
 - 6- مقاطع بررسی ضایعات شناسایی گردد
 - 7- روش هزینه یابی مرحله ای مشخص گردد (FIFO است یا میانگین)
- بعد از بررسی هر یک از مراحل فوق آنها را از طریق نمودار نشان داده تا راحت تر بتوانیم مسائل مربوط را حل نماییم (برای مثال)
- کالای تکمیلی ضایعات عادی در جریان ساخت آخر دوره در جریان ساخت اول دوره ضایعات غیر عادی مواد

2-5 ضایعات از دیدگاه مختلف

- 1- ضایعات غیر قابل برگشت به تولید یا قراضه (Spoilage)
- 2- ضایعات قابل برگشت به تولید (Reworkred) مانند ظروف پلاستیکی
- 3- افت (Shrinkage) مثلاً با جوشاندن شیر حجمش کمتر می شود
- 4- پس مانده (Scrap) مانند خلک اره
- 5- ضایعات عادی (Spoilage Normal) غیر قابل اجتناب هستند و در اثر عواملی از قبیل تبخیر آب رفتگی ناپایی مواد خام ایجاد می شوند جلوگیری از بروز ضایعات عادی غیر ممکن است
- 6- ضایعات غیر عادی (Spoilage Abnormal) در نتیجه عدم مهارت کارگردان و یا بصورت غیر عادی ایجاد می شوند هزینه این ضایعات را باید جداگانه تحت سر فصل زیان ناشی از ضایعات غیر عادی گزارش کرد

2-6 نکات مهم

- 1- منظور از نقطه بازرسی نقطه بروز ضایعات است
- 2- بهای تمام شده واحدهای تکمیل شده در حالات مختلف وقوع ضایعات بشرح زیر است
 ضایعات عادی در پایان عملیات ضایعات عادی در ابتدای ضایعات غیر عادی واقع شده عملیات واقع شده واقع شود
- 3- بهای تمام شده کالای در جریان ساخت پایان دوره در حالات مختلف وقوع ضایعات به شرح زیر است:
 ضایعات عادی در ابتدای ضایعات عادی در پایان ضایعات غیر عادی عملیات واقع شده عملیات واقع شود. = واقع شود
- 4- ضایعات عادی قابل پیش بینی ولی غیر قابل پیشگیری اند و ضایعات غیر عادی قابل پیش بینی و قابل پیشگیری اند
- 5- هزینه ضایعات عادی مانند یک هزینه تولید به واحد ها تحمیل می گردد در حالیکه هزینه ضایعات غیر عادی مانند هزینه دوره در نظر گرفته می شود.